

16

Katja Härkönen
Asko Lampsijärvi

TEL-maksuhalukkuus vuonna 2010

1996

ELÄKETURVAKESKUS
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Monisteita
Papers

101

2 4 20 12 17 11 11 11

2011 12 10 10 10 10 10 10 10

2221

*Katja Härkönen
Asko Lampsijärvi*

TEL - maksuhalukkuus vuonna 2010

Opinnäytetyö

SUOMEN LIIKEMIESTEN KAUPPAOPISTO

Merkonomikoulutus

1996

the first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the

the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the

the ninth is the fact that the

TEL - maksuhalukkuus vuonna 2010

Opinnäytetyössä selvitettiin tämän päivän nuorten TEL-maksuhalukkuutta vuonna 2010. Kohderyhmänä on käytetty Helsingin liiketalouden ja hallinnon ammattikorkeakoulun iltalinjan opiskelijoita, joille tehtiin kysely.

Kyselyn avulla tutkittiin TEL-maksuhalukkuutta ja toivottua työeläkkeen tavoitetasoa. TEL-maksuhalukkuuden keskiarvo oli 24 prosenttia ansioista. Miesten keskiarvo oli 23 prosenttia ja naisten 25 prosenttia. TEL-maksun on arvioitu olevan 25 prosenttia vuonna 2010 Eläketurvakeskuksen suunnitteluosaston laskelmien mukaan.

Työeläkkeen tavoitetason keskiarvo oli 62 prosenttia. Miehillä se oli 60 prosenttia ja naisilla 64 prosenttia. Työeläkkeen tavoitetaso on nykyisin 60 prosenttia.

Tulosten perusteella vastaajat ovat valmiita maksamaan vuonna 2010 suurten ikäluokkien työeläkkeet suunnilleen arvioidun TEL-maksun mukaisesti ja toivottu työeläkkeiden tavoitetaso on lähes nykyisen tavoitetason suuruinen. Tutkimuksesta ei löytynyt ristiriitaa työeläkejärjestelyjen oikeudenmukaisuudesta sukupolvien välillä.

Avainsanat

TEL-maksu
TEL-maksuhalukkuus
työeläkkeen tavoitetaso

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TEL-MAKSU	4
2.1	TEL-maksun määrittely	4
2.2	TEL-maksun suuruus	5
2.3	TEL-maksun koostumus	5
2.4	TEL-maksun historiaa	8
2.5	TEL-maksun kehitys vuosina 1962 - 1995	8
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA RAJAUS	10
4	OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄT JA AINEISTOT	11
4.1	Kysely TEL- maksuhalukkuudesta	11
4.2	Kyselylomake	12
4.3	Kyselyn toteuttaminen	13
5	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	14
5.1	Vastausten määrä	14
5.2	Vastausten karsinta	14
5.3	Luokittelu iän mukaan	15
5.4	Sukupuoli- ja ikäjakautuma	15
5.5	Työelämän kokemus	16
5.6	TEL-maksuhalukkuus	17
5.7	Eläkkeiden leikkaaminen vai eläkeiän nostaminen	20

SISÄLLYS

5.8	Työeläkkeen tavoitetaso	20
5.9	TEL-maksuprosentin ja työeläkkeen ta- voitetason vertailu	23
5.10	Kyselyyn vastanneiden kommentit	24
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	25
6.1	TEL-maksuhalukkuus	25
6.2	Eläkkeiden leikkaus parempi vaihtoehto	25
6.3	Työeläkkeiden tavoitetaso	26
6.4	Työeläkejärjestelmän uskottavuus	27

LÄHDELUETTELO

LIITTEET

1

JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä selvitämme tämän päivän nuorten TEL-maksuhalukkuutta vuonna 2010. Kohderyhmänä on käytetty Helsingin Liiketalouden ja Hallinnon Ammattikorkeakoulun iltalinjan opiskelijoita, joille on tehty kysely.

TEL-maksulla tarkoitamme lakisääteistä työeläkevakuutusmaksua, jota työnantajat ja palkansaajat maksavat rahoittaakseen työeläkejärjestelmän kustannukset. TEL-maksuhalukkuudella tarkoitamme TEL-maksun tasoa, jonka kyselyyn vastanneet ovat valmiita maksamaan. Käsitlemme myös työeläkejärjestelyjen kautta syntyvien tulonsiirtojen oikeudenmukaisuutta sukupolvien välillä muutenkin murroskautta elävän Suomen oloissa.

Väestöennusteiden mukaan Suomen ikärakenne muuttuu siten, että jo 2010-luvulla eläkeläisten osuus väestöstä kasvaa tuntuvasti. Samanaikaisesti työikäisen väestön osuus laskee. Nykyisin yhtä eläkkeensaajaa kohti on lähes kaksi työssä käyvää henkilöä; tulevaisuudessa tilanne kääntyy likimain päinvastaiseksi. Tämä tarkoittaa, että tulevaisuudessa noin kolmannes väestöstä kuuluu työvoiman piiriin ja näin ollen joutuu elättämään koko kansan. Tämä aiheuttaa TEL-maksuille jo pitkään tiedossa olleen korotustarpeen. Asiaa on käsitelty viime vuosina paljon ns. eläkepommin nimellä. (Eläketurvakeskuksen tietokanta)

Työeläkkeiden rahoitusmahdollisuuksiin (sisältää mm. TEL-maksutulon ja työeläkerahastojen tuotot yms.) vaikuttavat kansantalouden suhdanteet kuten lamat ja työttömyys. Laman aikana

muutenkin suuria työvoimakustannuksia on vaikea lisärasittaa TEL-maksujen korotuksilla. Asiaa on hoidettu mm. maksujen lykkäämisellä tulevaisuuteen, mitä kutsutaan vastuuvajaukseksi. Työeläkevaroja on lainattu myös valtiontalouden hoitoon työeläkerahastoista, mitä myös voidaan kutsua eräänlaiseksi vastuuvajaukseksi. Varat on perittävä tulevaisuudessa verojen muodossa takaisin eli ongelma siirretään tuleville sukupolville, joiden TEL-maksu on jo muutenkin suunniteltu hitaasti nousevaksi.

TEL-maksujen nousupainetta on pyritty hillitsemään mm. työeläkeuudistuksilla, joita on viime vuosien aikana tehty useita. Viimeisimmät muutokset tulivat voimaan vuoden 1996 alusta. Uudistuksella pienennettiin työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeiden tulevan ajan karttumaa. Eläkepalkan laskentajakso pidentettiin neljästä vuodesta kymmeneen vuoteen. Eläkeuudistus vähentää myös eläkkeiden indeksitarkistusten riippuvuutta palkkojen kasvusta. Indeksitarkistuksia on jätetty tekemättä eikä niiden vaikutusta palauteta. Työntekijän työeläkemaksu otetaan pysyvästi huomioon indeksilaskennassa. Määräaikainen työkyvyttömyyseläke muutettiin kuntoutustueksi.

Ilman TEL-maksujen korotuksia tulevina vuosina ei selvitä, vaikka eläkeuudistukset hidastavatkin TEL-maksun nousua. Esimerkiksi Eläke-Kansan konkurssin tappiot näkyvät jo ensi vuonna (1997) TEL-maksun 0,1 prosenttiyksikön korotuksena. Talouskasvulla on suuri merkitys TEL-maksun kehityksessä. Jos talouden kasvu on hyvä, tulevaisuudessa on toiveita selvitä jopa alle 25 prosentin TEL-maksulla. Jos vuotuinen talouskasvu on 1,5 prosenttia, TEL-maksu nousee nykyisten ennusteiden mukaan 27 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Ilman vuoden 1996 elä-

keuudistuksia sama TEL-maksu olisi noussut peräti 30 prosenttiin. Eläketurvakeskus esittelikin vuoden 1996 eläkeuudistuksia "Eläkepommein hautajaiset"-nimellä. (Eläketurvakeskuksen tietokanta)

Vuonna 1995 eläkerahastojen tuottojen nostamiseksi perustettiin neuvotteluryhmä, joka pohti eläkerahojen riskisijoittamista esim. pörssiosakkeisiin. Neuvotteluryhmä luovutti yksimielisen esityksensä sosiaali- ja terveysministerille 6.11.1996.

Neuvotteluryhmän esityksessä riskisijoitusten myötä TEL-yhtiöiden uskotaan kasvattavan sijoitustuottoaan pitkällä aikavälillä. Uudistuksen vaikutus laskisi TEL-maksun korotuspainetta ja pitäisi sen alle 22 prosenttina vuoteen 2000 saakka. Nykyjärjestelmän mukaan TEL-maksu on ennustettu 22,6 prosentiksi vuonna 2000. Pörssiosakkeiden keskimääräinen tuotto on ollut pitkään huomattavasti parempi kuin työeläkerahastojen sijoitusten tuotot. Jos riskisijoitukset epäonnistuvat, tuleva sukupolvi joutuu maksamaan pörssiseikkailut suurina TEL-maksuina. (Työeläkeyhtiöiden sijoitustoiminnan kehittäminen, liite 6:6)

Aikaisempia tutkimuksia TEL-maksuhalukkuudesta ei varsinaisesti ole olemassa. Aiheesta löytyy vain keskenään eriäviä tutkimuksia ja laskelmia siitä, kuinka paljon työeläkemaksuja pitäisi maksaa. Sellaista tutkimusta, jossa itse maksajan halukkuutta ja mielipiteitä olisi käytetty, ei ole olemassa.

2

TEL-MAKSU

2.1

TEL-maksun määrittely

Työeläkevakuutus on tärkein sosiaalivakuutuksen laji, jonka tarkoitus on turvata vakuutetun henkilön toimeentuloa vanhuuden, työkyvyttömyyden ja työttömyyden varalta sekä perheenjäsenten toimeentulo vakuutetun kuoleman varalta. Nämä kaikki edellä luetellut tapahtumat rahoitetaan keräämällä TEL-maksua työntekijän ennakonpidätyksen alaisen palkan määrästä. Vakuutusmaksua suoritetaan niistä palkoista, joiden perusteella eläkeoikeutta karttuu.

Vuoteen 1993 saakka työnantaja kustansi yksin eläketurvan maksamalla koko vakuutusmaksun. Tuona vuonna maksu sovittiin jaettavaksi siten, että työntekijä maksaa siitä 3 prosenttiyksikön osuuden. Myöhemmät TEL-maksun korotukset sovittiin jaettavaksi tasan työnantajan ja työntekijän kesken.

Suomen työeläkejärjestelmä on osittain rahastoiva, mikä tarkoittaa, että osa työntekijöiden TEL-maksuista on rahastoitu tulevia eläkkeitä varten. Suurin osa eläkkeistä rahoitetaan jakojärjestelmällä. Jakojärjestelmässä kulloinkin työssä olevat rahoittavat eläkkeellä olevien eläkkeet. Tällä hetkellä vuosittaisesta eläkemenoista tulee 75 prosenttia suoraan TEL-maksusta ja 25 prosenttia rahastoista. TEL-maksusta rahastoidaan 8,9 prosenttiyksikön osuus, ja TEL-maksun noin 11 prosenttiyksikön osuudella maksetaan tämänhetkisiä eläkkeitä. (Eläketurvakeskuksen tietokanta)

2.2

TEL-maksun suuruus

"Maksuprosentin vahvistaa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriö ja siihen sisältyy myös työntekijöiden osuus maksusta. Pientyönantajien (enintään 49 työntekijää) ja suurtyönantajien (vähintään 50 työntekijää) maksut määritellään toisistaan poikkeavalla tavalla." (Pentikäinen ym. 1996:114)

"Pientyönantajien vakuutusmaksu on 21,1% palkoista vuonna 1996. Suurtyönantajien vakuutusmaksu riippuu työntekijöiden iästä ja sukupuolesta. Maksu on 13,6 - 29,6% palkoista vuonna 1996." (Pentikäinen ym. 1996:114)

Edellä mainittuja vakuutusmaksuja alentaa vakuutusyhtiön antama hyvitys, joka myönnetään työnantajakohtaisesti lisävakuutusrahaston perusteella. Lisävakuutusrahastoon kertyy varoja lähinnä eläkeyhtiön sijoitustoiminnasta. (Pentikäinen ym. 1996:114)

2.3

TEL-maksun koostumus

Suurin osa TEL-maksusta on vanhuuseläkemaksua. Kunakin vuonna perittävä maksu vastaa sitä eläkeoikeutta, jonka työntekijä ansaitsee sinä vuonna. Maksua laskettaessa otetaan huomioon, että vain osa työntekijöistä saavuttaa eläkeiän, ja eläkekustannus määrätään sen ajan perusteella, jonka he todennäköisesti tulevat saamaan eläkettä. Maksu kohoo 55 ikävuoteen saakka, jonka jälkeen vanhuuseläkkeen rahastoiminen lopetetaan ja loppuaika eläkeikään saakka kustannetaan tasausmaksulla. Alle 23-vuotiaiden TEL-maksusta puuttuu vanhuuseläke-

osa kokonaan, koska heidän työskentelynsä ei vielä kartuta vanhuuseläketurvaa. Sen sijaan työkyvyttömyyseläkkeen osalta perittävän maksun määrä riippuu siitä, kuinka paljon eläkkeitä työkyvyttömyyden johdosta joudutaan maksamaan. (Pentikäinen ym. 1996:115)

Työttömyyseläkkeen osalta perittävään maksuun vaikuttavat työttömyyden johdosta aiheutuneet eläkkeet. (Pentikäinen ym. 1996:116)

Tasausmaksulla katetaan eläkekustannukset siltä osin kuin vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyysmaksut eivät yhdessä rahastojen tuoton kanssa niitä kata. (Pentikäinen ym. 1996:116)

TEL-maksuun sisältyen peritään maksua Eläketurvakeskuksen käyttöön järjestelmän yhteisten kulujen peittämiseksi. Tämän maksun osuutta kutsutaan myös Eläketurvakeskuksen kustannuskuormitukseksi. Lisäksi Eläketurvakeskuksen luottovakuutuksen kustannuksiin peritään maksua, mikä aiheutui luottovakuutusosaston luottotappioista. Luottovakuutusosasto antoi takuita yrityksille, jotka lainasivat työeläkevaroja. (Pentikäinen ym. 1996:117)

Maksutappiokuormituksen vuoksi peritään maksua, koska eläkelaitokset ovat joka tapauksessa vastuussa työntekijöille syntyneistä eläkeoikeuksista riippumatta siitä, saadaanko työnantajalta perityksi maksamattomia TEL-maksuja. (Pentikäinen ym. 1996:117)

Eläkelaitosten kustannuskuormitus muodostuu laitosten hallintokuluista ja vararahaston muodostamisesta.

Vastuuvajausmaksua peritään, jos jonain vuonna on jätetty TEL-maksun perintä tarkoituksella pienemmäksi. Esimerkiksi laman aikana maksun pienentämisellä on taloutta elvyttävä vaikutus. Vastuuvajaus peritään tulevana vuosina takaisin.

Taulukko 1. Vuoden 1996 TEL-maksun osat.
(Pentikäinen ym. 1996:117)

TEL-MAKSUN JAOTTELU	% PALKOISTA
vanhuuseläkemaksu	4,3
työkyvyttömyyseläkemaksu	3,9
työttömyyseläkemaksu	0,7
tasausmaksu	10,6
ETK:n kustannuskuormitus	0,1
luottovakuutuksen kustannukset	0,3
maksutappiokuormitus	0,4
eläkelaitosten kustannuskuormitus	0,6
vastuuvajauksen kuoletus	0,4
yhteensä	21,3
hyvitykset	-0,2
TEL-maksu yhteensä	21,1

2.4

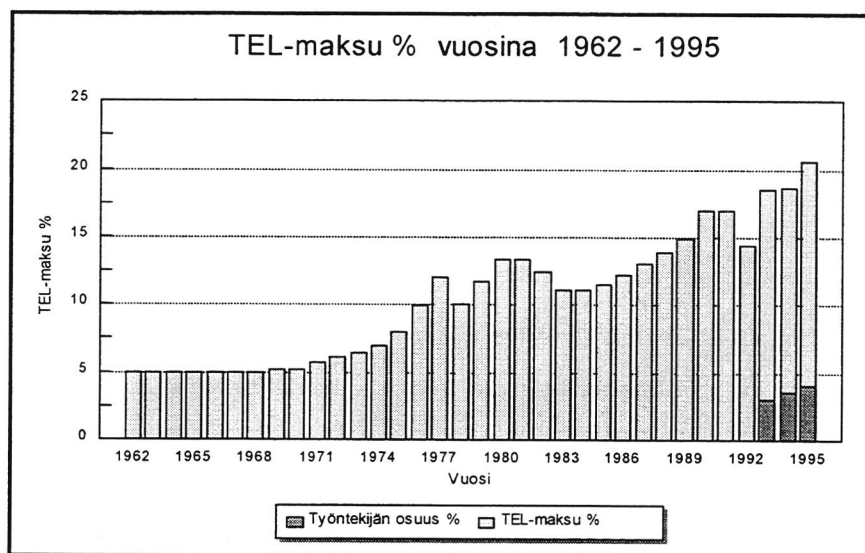
TEL-maksun historiaa

TEL:n voimaan tullessa 1962 työeläkemaksu oli 5 prosenttia työntekijän ennakonpidätyksen alaisen palkan määrästä. Maksurasituksesta ei oltu yksimielisiä ennen TEL:n voimaantuloa. Eläkekomitean mietinnöstä vuodelta 1960 on TEL:n lakiehdotuksessa myös eriävä mielipide, jonka ovat allekirjoittaneet eläkekomitean jäsenet T. Muren ja Nestori Kaasalainen. Eriävässä mielipiteessä kirjoittajat olivat huolissaan siitä, että maamme yritykset eivät tule kestäämään niin suurta uudistusta ja viiden prosentin TEL-maksua muutenkin kovassa kilpailutilanteessa. (Liite 1, Eläkekomitean mietintö N:o 11 1960:80)

2.5

TEL-maksun kehitys vuosina 1962 - 1995

TEL-maksu pysyi 5 prosenttina vuosina 1962 - 1968, minkä jälkeen maksu on lähtenyt hitaaseen nousuun. 1960-luvun lopulla syntyvyys laski huomattavasti ja pysyi edelleen pienenä vielä 1970-luvulla, eikä asiaa voitu pitää enää nopeasti ohimenevänä ilmiönä. Tuolloin osattiin jo ennustaa 2000-luvun alun väestönkehitystä ja ikärakennetta, mutta TEL-maksussa sitä ei vielä otettu huomioon. (Eläketurvakeskuksen tietokanta)

Kuvio 1. TEL-maksuprosentti vuosina 1962 - 1995.

Vuoden 1975 alusta eläkkeen karttumisprosentti nousi 1,5 prosenttiyksikköön (nousu oli 0,5 prosenttiyksikköä), mikä heijastui TEL-maksuun nousuna. Vuonna 1978 TEL-maksua poikkeuksellisesti laskettiin ja se johti vastuuvajauksen syntymiseen. Vastuuvajasta on maksettu takaisin vuosina 1980 ja 1981, mikä näkyy kuviossa TEL-maksun nousuna. Joustavien eläkejärjestelyjen (mm. yksilöllinen varhaiseläke) vaikutukset alkavat näkyä vuodesta 1986 nousevina TEL-maksuina. Vuonna 1991 TEL-maksutulo romahti poikkeuksellisen syvän laman ja suurtyöttömyyden vuoksi. Syvä lama merkitsi sitä, että TEL-maksua ei voitu heti nostaa vaikka siihen kohdistuikin nousupainetta. TEL-maksu oli siis tuolloin alimitoitettu ja sitä katettiin kasvattamalla vastuuvajetta. Taloutta elvyttävänä toimenpiteenä vuonna 1992 maksua laskettiin ja vastuuvajetta syntyi edelleen; tätä vajetta maksetaan tänäkin vuonna (1996) TEL-maksuissa. Maksun kehityksessä näkyvät siis myös suhdannevaihtelut. (Eläketurvakeskuksen tietokanta)

3

OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA RAJAUS

Tutkimusongelmana oli saada selville, paljonko vuonna 2010 parhaassa työiässä olevat (34 - 54 v) ovat valmiita maksamaan työeläkemaksua yhdessä työnantajan kanssa. Vuosiluku 2010 kiinnostaa, koska silloin vanhimmat ns. suuriin ikäluokkiin (v. 1945 syntyneet) saavuttavat vanhuuseläkeiän (65 vuotta). Suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle TEL-maksurasitus kohdistuu erityisesti opinnäytetyöhön valittuihin ikäluokkiin. (Eläketurvakeskuksen tietokanta)

Ennusteiden mukaan tuolloin on jokaista työntekijää kohti lähes kaksi eläkkeensaajaa. Koska Suomessa eläkerahastojen osuus eläkevastuisiin nähden on pieni eli eläkejärjestelmä perustuu pääosin jakojärjestelmän pohjalle, niin työeläkemaksuun kohdistuu jatkuva korotuspaine ellei rahastoja nykytasosta kasvateta. Myös odotettavissa oleva elinikä on jatkuvasti noussut, mikä osaltaan aiheuttaa korotuspainetta TEL-maksuun.

Tutkimuksen avulla selvitetään maksajien sietokykyä ja sitä, paljonko he ovat valmiita maksamaan eläkkeitä vanhemmille sukupolville. Selvitämme myös maksajien käsityksiä eläkejärjestelyjen oikeudenmukaisuudesta sekä sitä, kuinka suurta työeläkkeen tavoitetasoa nykyisin 20 - 40-vuotiaat odottavat.

Tutkimus on rajattu käsittelemään vain TEL-maksua, koska sen piiriin kuuluu suurin osa yksityisten yritysten työntekijöistä. Tutkimuksessa ei käsitellä vaihtoehtoisia eläkejärjestelyjä tai esim. vapaaehtoista eläkevakuutusta.

TEL-maksua käsitellään työnantajan ja työntekijän yhdessä maksamien maksujen summana. Toisaalta työnantajan kannalta nämä eläkemaksut ovat täysin palkkaan rinnastettavia tuotantokustannuksia. Toisaalta työntekijän kannalta ne ovat suoritetusta työstä varsinaisen rahapalkan lisäksi tulevaa vastiketta, joka tulisi ottaa huomioon arvioitaessa kokonaispalkkaetua.

4

OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄT JA AINEISTOT

4.1

Kysely TEL- maksuhalukkuudesta

Menetelmänä opinnäytetyössä oli kysely, joka jaettiin Helsingin Liiketalouden Ammattikorkeakoulun iltaopiskelijoille käyttäen koulun opettajia apuna. Kyselyn vastaajia ei ole valittu otosteorian perusteiden, joten kyseessä ei ole otostutkimus vaan näyte.

Kyselyyn vastanneista on poistettu alle 20-vuotiaat ja yli 40-vuotiaat, joita aineistossa oli 10 henkilöä. Toisin sanoen lopullisessa aineistossa ovat mukana 20 - 40-vuotiaiden vastaukset. He edustavat parhaassa työiässä (eli ovat työvoiman "keski-ikäisiä") olevaa joukkoa vuonna 2010, jolloin he ovat 34 - 54 vuotiaita.

4.2

Kyselylomake

Kyselylomakkeen yhteydessä jaettiin johdanto, jossa oli määritelty lyhyesti kyselyn tarkoitus, työeläke, ansaintaperiaate ja TEL-maksu, koska aihe oli todennäköisesti vieras monelle vastaajalle. Johdannossa selitettiin myös TEL-maksun kehitys vuosilta 1962 - 1995 kuvion avulla. Myös vuoden 2010 tilanne väestöennusteiden mukaan ns. huoltosuhteina selitettiin vastaajille. (Liite 2:1,3)

Kysymyslomakkeessa kysyttiin erilaisia taustatietoja ja kiinnostuksen kohteena olevaa ongelmaa selvittäviä asioita. Seuraavassa on käsitelty kyselylomakkeen kysymykset. (Liite 2:2)

- 1 Vastaajilta kysyttiin sukupuolta, koska naisten elinikäodote on huomattavasti pidempi kuin miehillä ja tämän vuoksi eläkkeelläoloaika tulee naisille pidemmäksi. Se saattaa vaikuttaa vastaajien mielipiteisiin.
- 2 Vastaajilta kysyttiin ikää, sillä eri ikäluokilla saattaa olla hyvinkin poikkeavat näkemykset TEL-maksuhallukkuudesta.
- 3 Vastaajilta kysyttiin opiskelijan aikaisempaa ja nykyistä työelämäkokemusta. Työelämäkokemus saattaa antaa realistisemman vastauspohjan, koska vastaaja on kokenut palkkanauhastaan erilaisten vähennysten vaikutuksen käteen jäävään palkkaan, mm. TEL-maksun vaikutuksen.

- 4a Vastaajilta kysyttiin TEL-maksuhalukkuus seitsemänä maksuprosenttivaihtoehtona. Jokaisen vaihtoehdon jäljessä oli selvitys maksun vaikutuksesta eläkkeiden leikkaantumiseen tai eläkeiän nostoon vuonna 2010. Luvut ovat Eläketurvakeskuksen suunnitteluosaston laskemia.
- 4b Jos vastaaja oli valinnut edellisessä kysymyksessä 4a maksuprosenttivaihtoehdon 10 - 25% väliltä, heiltä kysyttiin vaihtoehdoista parempaa: leikataanko eläkkeitä vai nostetaanko eläkeikää.
- 5 Vastaajilta kysyttiin, mikä olisi oikea täysimääräinen työeläkeprosentti. Kysymyksellä etsitään vastausta siihen, kuinka suurta ansioihin sidottua eläkettä vastaajat haluaisivat saada. Kysymyksellä voidaan etsiä myös vastausta eläkejärjestelyjen oikeudenmukaisuuteen sukupolvien välillä: jos vastaus on hyvinkin erilainen TEL-maksuhalukkuuteen nähden, voidaan sitä pitää protestina nykyisille eläkejärjestelyille.

Kysymyslomakkeen lopussa annettiin mahdollisuus vastaajien omille kommenteille.

4.3

Kyselyn toteuttaminen

Kyselyä painettiin 200 kappaletta, joissa oli kaksi johdantosivua ja yksi kyselylomakesivu. Kysely toimitettiin opinnäytetyöstä vastaavan Väinö Lemposen välityksellä Helsingin liiketalouden ja hallinnon ammattikorkeakoulun opettajille, jotka antoivat oppilaille

mahdollisuuden vastata kyselyyn. Ammattikorkeakoulun iltalinjal-la opiskelee 379 oppilasta, joilta oli tarkoitus saada n. 100 vastausta. Kysely tehtiin lokakuussa 1996.

Tulosten käsittelyssä käytimme apuna taulukkolaskentaohjelmaa.

5

OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

5.1

Vastausten määrä

Saimme kyselyyn 97 vastausta. Vastaamista valvoneet opettajat palauttivat 19 tyhjää lomaketta, joista emme tiedä, onko niitä jaettu vastaajille. Kyselyjä jäi palauttamatta 84 kappaletta.

5.2

Vastausten karsinta

Kyselyyn vastanneet olivat 18 - 49-vuotiaita. Jätimme pois yli 40-vuotiaiden vastaukset (7 kpl). Vastaavasti karsimme alle 20-vuotiaiden vastaukset (3 kpl). Iäkkäämpien vastaukset karsimme, koska he odottelevat jo vuonna 2010 eläkkeelle pääsyä ja vastaukset voivat olla tämän vuoksi tarkoitushakuisia suurille maksuille, jotta heidän eläkkeensä olisivat turvatut. Kaikkein nuorimpien katsoimme olevan kypsyttömiä vastaamaan kyselyyn, koska nuoret eivät todennäköisimmin vielä tiedosta eläkkeiden yhteiskunnallista merkitystä. Näytteeseen jäi karsinnan jälkeen 87 vastausta.

5.3

Luokittelu iän mukaan

Näytteessä mukana olleiden keski-ikä oli 28 vuotta. Näyte luokiteltiin neljään ikäluokkaan viiden vuoden luokissa (poikkeuksena vanhin ikäluokka, johon kuuluvat 35-40 vuotiaat).

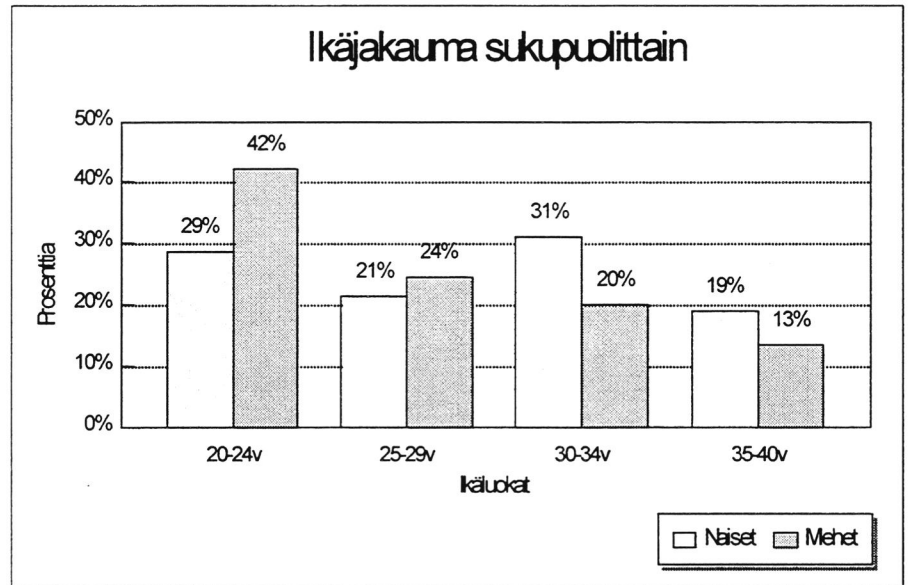
Taulukko 2. Vastaajien keski-iat ja lukumäärät ikäluokittain.

Ikäluokka	Keski-ikä	Henkilöiden lukumäärä ryhmässä
20 - 24-v	22	31
25 - 29-v	27	20
30 - 34-v	31	22
35 - 40-v	37	14
Kaikki	28	87

5.4

Sukupuoli- ja ikäjakauma

Vastaajista oli 48 % miehiä ja 52 % naisia. Naisten keski-ikä oli 29 vuotta ja miesten 27 vuotta. Seuraavalla sivulla kuviossa 3 on esitetty ikäjakauma sukupuolittain. Kuviosta ilmenee, että miesten lukumäärä 20 - 24 -vuotiaiden ikäryhmässä on huomattavasti suurempi kuin naisten. Miesten lukumäärä vähenee tasaisesti vanhemmissa ikäryhmissä.

Kuvio 3. Ikäjakama sukupuolittain.

Miesten ikäjakama oli vinoutunut siten, että 20-24 vuotiaita on selvästi enemmän kuin vanhempia ikäluokkia. Naisten ikäjakama on selvästi tasaisempi. Näytteen pienin ikäluokka kummallakin sukupuolella oli 35 - 40-vuotiaat.

Ikäjakaumien muodolla (koska kyseessä ei ole iän mukaan tasaisesti jakautunut aineisto) olisi voinut olla vaikutusta tulosten tulkintaan käsiteltäessä koko aineistoa ilman ikäjaottelua.

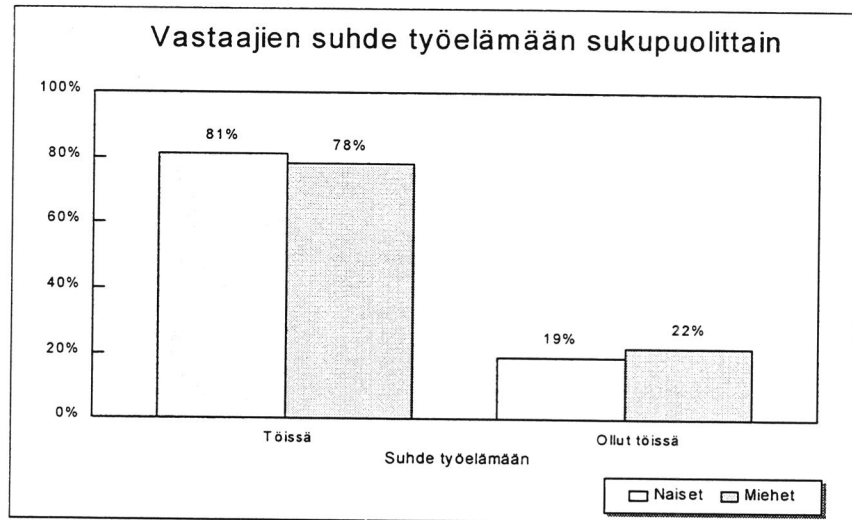
Ikäjakamatarkastelut osoittivat, että eri ikäisten vastaukset eivät merkittävästi poikenneet toisistaan.

5.5

Työelämän kokemus

Kyselystä ilmenee, että kaikilla vastanneilla oli ollut kokemusta työelämästä ja 78 % vastanneista opiskeli kyselyhetkellä työn

ohella. Kuviossa 4 on esitetty vastaajien suhde työelämään sukupuolittain.

Kuvio 4. Vastaajien suhde työelämään sukupuolittain

Naisten ja miesten eroavuus työkokemuksen osalta oli, että naiset, jotka eivät ole parhaillaan työssä, painottuivat ikäluokkaan 30 - 34 -vuotiaat ja miehet 20 - 24 -vuotiaisiin. Miehistä kaikki 30 - 40 -vuotiaat olivat työssä.

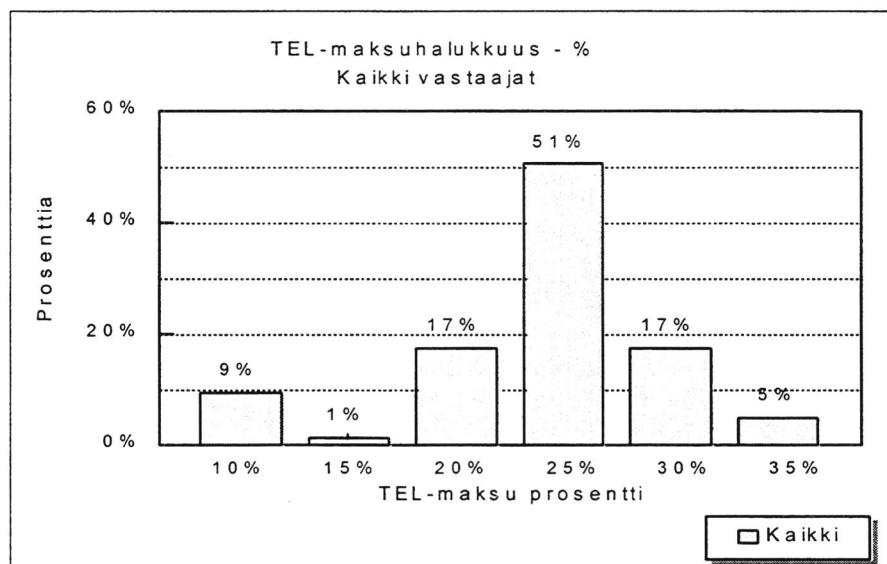
Työssä olevien ja vastaushetkellä työelämästä poissaolevien vastauksissa ei ollut merkittävää eroa.

5.6

TEL-maksuhalukkuus

Vastaajilla oli valittavanaan seitsemän eri vaihtoehtoa TEL-maksuprosentista, jonka he olisivat valmiit maksamaan. Vaihtoehdot olivat väliltä 10 - 40 %, ja niissä oli mukana selvitykset kyseisen maksuprosentin eläketasosta (prosenttia palkasta), jos eläkeikä on 65 vuotta sekä eläkeiästä, jos eläketaso on 60 % palkasta.

Kuviossa 5 on esitetty kaikkien vastaajien TEL-maksuhalukkuusprosentit. Kaikkien vastaajien keskiarvo oli 24 prosenttia.

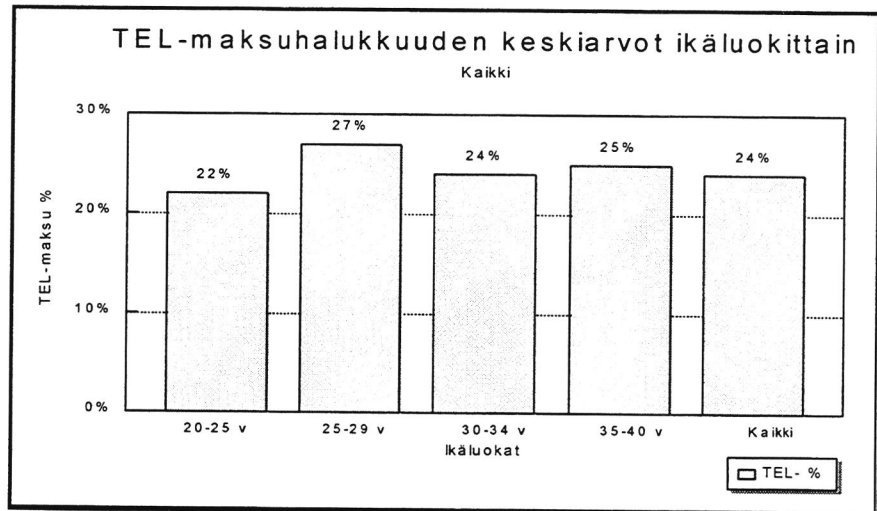
Kuvio 5. Kaikkien vastaajien TEL-maksuhalukkuusprosentit.

Vastaajista 51 % oli valmis maksamaan TEL-maksua 25 %. Vastanneista 73 % oli valmis maksamaan 25 % tai enemmän. Vastanneista peräti 90 % oli valmis maksamaan TEL-maksua vähintään 20 %.

Vastaajista vain 9 % valitsi pienimmän annetun vaihtoehdon eli oli valmis maksamaan 10 % TEL-maksua. Usealla heistä oli perusteluna kommentteissa vapaaehtoinen eläkevakuutus. Naisten ja miesten vastauksissa ei ollut huomattavia eroja.

TEL-maksuhalukkuuden keskihajonta oli 6 prosenttiyksikköä.

Kuviossa 6 esitetään TEL-maksuhalukkuuden keskiarvot ikäluokittain.

Kuvio 6. TEL-maksuprosentin keskiarvot ikäluokittain.

Kuviosta nähdään, että TEL-maksuprosentin keskiarvo vaihtelee 22 - 27 % välillä eri ikäluokissa. TEL-maksuprosentin keskihajonta vaihtelee 4 - 6 prosenttiyksikön välillä eri ikäluokissa.

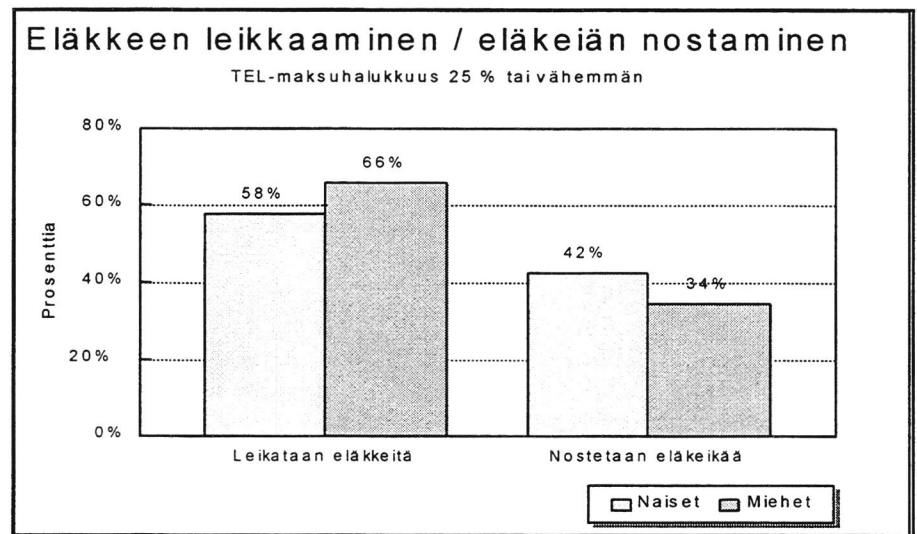
Naisten ja miesten maksuhalukkuudessa oli noin yhden prosenttiyksikön ero, jota tutkittiin t-testin avulla. T-testin tulos 0,4 kertoo, että maksuhalukkuuden noin yhden prosenttiyksikön ero ei ole tilastollisesti merkitsevä. T-testin sisältämä muuttujan normaalijaukamaoletus ei täysin toteutunut.

Naisten ja miesten keskiarvoja tarkasteltaessa on kolmen prosenttiyksikön ero ikäluokassa 25 - 29-vuotiaat. Naiset ovat tässä ikäluokassa valmiita maksamaan 28 prosentin ja miehet 25 prosentin suuruista TEL-maksua. Muissa ikäluokissa TEL-maksuprosentin keskiarvo on lähes samansuuruinen naisten ja miesten välillä.

5.7

Eläkkeiden leikkaaminen vai eläkeiän nostaminen

Jos vastaaja oli valinnut TEL-maksun prosentiksi 10 - 25 heiltä kysyttiin pitäisikö eläkkeitä leikata vai nostaa eläkeikää. Seuraavasta kuviosta 7 ilmenee, että sekä naiset että miehet leikkaavat mieluummin eläkkeitä kuin nostavat eläkeikää.

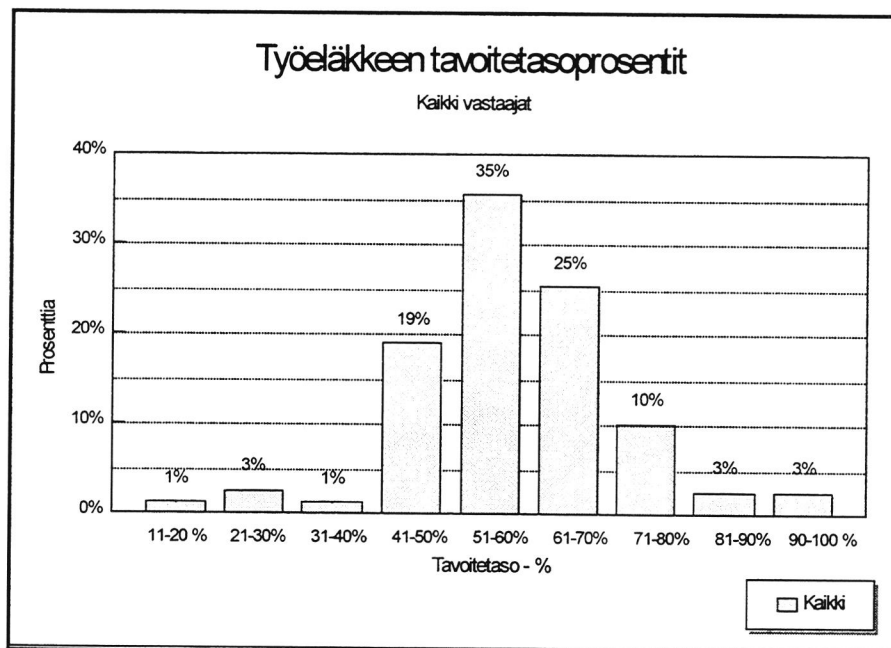

Kuvio 7. TEL-maksuhalukkuudeksi 25 % tai vähemmän vastanneiden kannanotto eläkkeiden leikkaustapaan sukupuolittain.

5.8

Työeläkkeen tavoitetaso

Vastaajilta kysyttiin myös, mikä on heidän mielestään oikea työeläkkeen tavoitetaso. Kysymykseen ei annettu valmiita vaihtoehtoja vaan he saivat vastata kirjoittamalla itse prosenttiluvun. Seuraavalla sivulla kuviossa 8 vastauksia on tarkasteltu jakamalla ne 10 prosentin luokkiin.

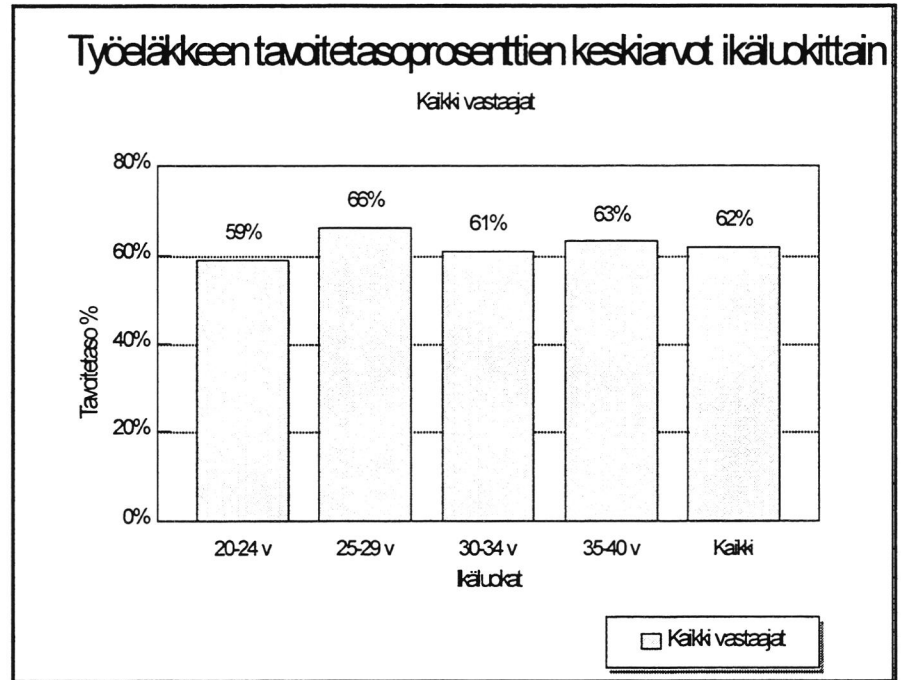

Kuvio 8. Kaikkien vastaajien tavoitetasoprosentin jakauma.

Suurin työeläkkeen tavoitetasoluokka oli 51 - 60 %, jonka vastaajista katsoi oikeaksi yli kolmannes. Tavoitetasoluokan 61 - 70 % kannalla oli neljännes vastaajista. Kolmanneksi yleisin vastaus oli tavoite, joka sijoittui luokkaan 41 - 50 % ja sen katsoi oikeaksi viidennes vastaajista. Vastaajista reilusti yli puolet piti oikeana työeläkkeen tavoiteprosenttina väliä 51 - 70 %. Vastaajista 90 % piti eläkkeen oikeana tavoitetasona 40 - 80 prosenttia.

Kaikkien vastaajien keskiarvo oli 62 % ja työeläkkeen tavoite-tason keskihajonta oli 13 prosenttiyksikköä.

Seuraavalla sivulla kuviossa 9 esitetään työeläkkeen tavoite-tasoprosenttien keskiarvot ikäluokittain.

Kuvio 9. Kaikkien vastaajien työeläkkeen tavoitetasoprosenttien keskiarvot ikäluokittain.

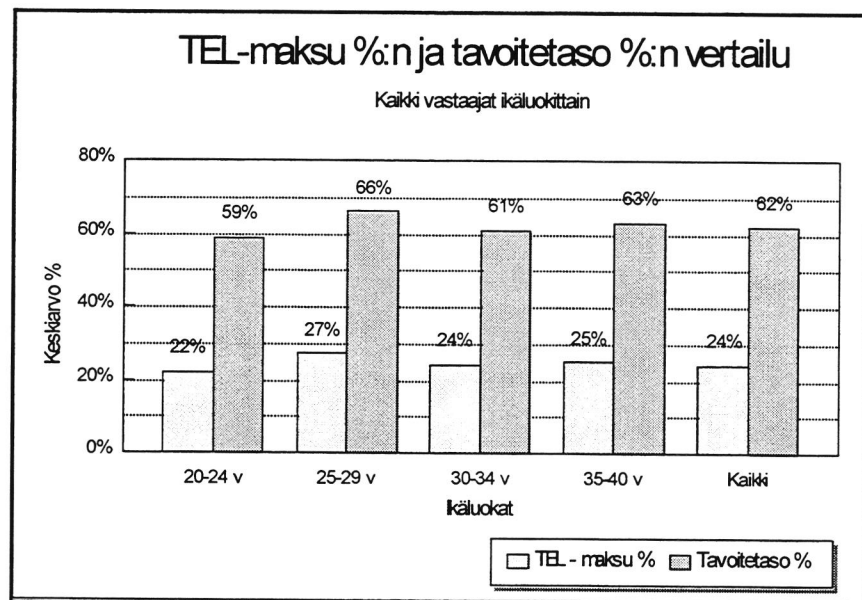
Kuviosta nähdään, että työeläkkeen tavoitetasoprosenttien keskiarvot vaihtelevat 59 - 66 % välillä eri ikäluokissa. Ikäluokassa 25 - 29 -vuotiaat toivotaan korkeinta eli 66 % työeläkkeiden tavoitetasoa. Työeläkkeiden tavoitetasoprosenttien keskihajonnat ovat 8 - 16 prosenttiyksikön välillä eri ikäluokissa.

Naisten ja miesten välisessä vertailussa on 10 prosenttiyksikön ero ikäluokassa 25 - 29 vuotiaat. Naiset toivovat 71 % työeläkkeiden tavoitetasoa ja miehet 61 %. Muissa ikäluokissa ei ollut määrittäviä eroavaisuuksia.

5.9

TEL-maksuprosentin ja työeläkkeen tavoitetason vertailu

Kuviossa 10 verrataan TEL-maksuprosentin ja työeläkkeen tavoite-
 tasetasoprosentin keskiarvoja eri ikäluokissa.

Kuvio 10. TEL-maksuhalukkuuden ja työeläkkeen tavoitetason
 vertailu ikäluokittain.

Kuviosta nähdään, että mitä suurempi TEL-maksuprosentti on,
 sitä korkeampaa työeläkkeen tavoitetasoa toivotaan.

Maksuhalukkuuden ja tavoitetason välistä yhteyttä tarkasteltiin
 myös korrelaatiokertoimen avulla. Karsimme aineistosta neljä
 vastausta, joissa tavoitetaso ja maksuhalukkuus olivat vahvasti
 ristiriitaisia. Havaintojoukosta jätettiin pois myös työeläkkeiden
 tavoitetasoon tyhjää vastanneet. Havaintojoukoksi jäi 76 vastaus-
 ta. Analyysin mukaan korrelaatiokertoimeksi tuli 0,6. Kertoimesta

voidaan päätellä, että TEL-maksuhalukkuudella ja työeläkkeiden tavoitetasolla oli selvä riippuvuus toisistaan.

5.10

Kyselyyn vastanneiden kommentit

Kyselyyn vastanneilla oli mahdollisuus kommentoida kirjallisesti TEL-maksuhalukkuuteen liittyviä asioita. Kommentteja oli 40 prosentilla vastaajista. Kolmasosa naisista ja melkein puolet miehistä kirjoittikomentteja vastattuaan kyselyyn.

Eniten kommentoitiin vapaaehtoisten eläkevakuutusten merkitystä. Niiden avulla jokainen voi halutessaan parantaa omaa eläketurvaansa. Yli 10 % vastanneista halusi järjestää osan eläketurvasta vapaaehtoisen eläkevakuutuksen avulla.

Kommentit eläkeiän pitämisestä nykytasolla tai sen alentamisesta perusteltiin raskaalla työuralla, jonka jälkeen kuuluukin saada nauttia vielä jäljellä olevista vuosista. Edelliseen liittyen pidettiin tärkeänä myös sitä, että eläkkeellä ollessa pitää olla taloudellisesti mahdollista matkustella ja tehdä erilaisia hankintoja nauttiakseen elämästä työuran jälkeenkin.

Osa vastaajista tyytyi kertomaan mielipiteekseen, että työeläkkeiden nykyjärjestelmä on hyvä ja toimiva.

Työttömyydestä sekä pienipalkkaisten tulevista eläkkeistä oltiin myös huolissaan. Kokonaisuutena kommenttien sisältö oli samansuuntainen sukupuolesta riippumatta. Kaikki kommentit on luettavissa alkuperäisessä muodossaan liitteessä 3.

6

JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

6.1

TEL-maksuhalukkuus

Tulosten perusteella vastaajat ovat valmiita maksamaan vuonna 2010 suurten ikäluokkien työeläkkeet suunnilleen ennakoidun TEL-maksun mukaisesti. Keskimääräinen TEL-maksuprosentti jäi ainoastaan yhden prosenttiyksikön alle ennakoidusta 25:n prosentin TEL-maksusta vuonna 2010, joten nykyinen sukupolvi on valmis kantamaan vastuun vanhemman ikäpolven toimeentulosta tulevaisuudessakin. Erittäin moni vastaaja oli jopa valmis maksamaan ennakoitua suurempaa TEL-maksua, jos oman työeläkkeen tavoitetaso olisi yli nykyisen 60 % tason (ks 23, kuvio 10). Kommenteista ilmeni kuitenkin vastaajien halu rahoittaa osittain omaa eläkettä vapaaehtoisen eläkevakuutuksen avulla.

Miesten ja naisten TEL-maksuhalukkuudessa oli vain runsaan prosenttiyksikön ero. Naiset halusivat maksaa lähes joka ikäluokassa vähän enemmän TEL-maksua kuin miehet. Miesten pienempi TEL-maksuhalukkuus saattaa selittyä sillä, että miesten elinikäodote on lyhyempi kuin naisten ja miesvastaajien keski-ikä oli nuorempi kuin naisten. Sukupuolten välinen ero maksuhalukkuudessa ei ole t-testin mukaan tilastollisesti merkitsevä.

6.2

Eläkkeiden leikkaus parempi vaihtoehto

Vastaajista 66 % piti eläkkeiden leikkausta parempana vaihtoehtona, jos TEL-maksuprosenttia tarvitsisi rajoittaa (ks 20, kuvio 7).

Tulos aiheutuu osittain kyselylomakkeen tulevaisuuden laskelmissa, joiden mukaan alimmilla esitetyillä TEL-maksuvaihtoehdoilla ei pääsisi lainkaan vanhuuseläkkeelle. Vastaajien mielestä eläkeikään nostaminen nykytasolta (65 vuotta) on epärealistinen, koska käytännössä vain n. 10 % ihmisistä työskentelee eläkeikään saakka.

6.3

Työeläkkeiden tavoitetaso

Kysyimme vastaajilta heidän odotustaan oman tulevan eläkkeen oikeasta tasosta. Oikean eläkkeen tason selvittämisen lisäksi kysymystä käytettiin kontrollikysymyksenä. Toisin sanoen sen avulla etsittiin ristiriitaisuutta TEL-maksuhalukkuuden ja TEL-tavoitetason odotuksen välillä, koska luvut ovat suoraan verrannollisia toisiinsa.

Ainoastaan neljässä vastauksessa oli huomattava ristiriita TEL-maksun ja TEL-tavoitetason välillä. Toisin sanoen kaikki vastaajat olivat ymmärtäneet edellämainittujen maksujen riippuvuuden toisistaan.

TEL-maksuhalukkuuden ja tavoitetasoprosentin ristiriidoista etsimme myös selitystä sille, ovatko tulonsiirrot oikeudenmukaisia sukupolvien välillä. Mitään tämänkaltaista ei vastauksista heijastunut (ks 23, kuvio 10). Neljän ristiriitaisen vastauksen perusteella ei voi tehdä johtopäätöstä, että tulonsiirrot olisivat epäoikeudenmukaisia sukupolvien välillä. Neljä vastaajaa ei ollut ilmeisesti ymmärtänyt kyselyä oikein, koska heidän vastauksensa olivat maksuhalukkuuden ja tavoitetasoprosentin osalta ristiriitaisia.

TEL-tavoitetason odotus oli vähän suurempi kuin TEL-maksu laske-
kelmien mukaan edellyttäisi. Ero oli kuitenkin niin pieni, että vas-
taukset kuvastavat luottamusta järjestelmään ja pitävät sisällään
oikeanmukaista optimistisuutta tulevaisuuteen.

6.4

Työeläkejärjestelmän uskottavuus

Julkisuudessa on laajalti virinnyt keskustelua eläkkeistä 90-luvun
alusta alkaen. Niissä on useasti esitetty uhkakuvia tulevasta elä-
kepommista.

Median jatkuva työeläkejärjestelmän arvostelu ja eläkepommi -
uhkakuvien maalaaminen ei ole horjuttanut työeläkejärjestelmän
uskottavuutta. Kyselyn perusteella voitaisiin lopettaa keskustelu
työeläkejärjestelmän heikentämisestä. Viime vuosina tehdyt leik-
kaukset riittävät, eikä lisäleikkauksiin ole enää tämän kyselyn pe-
rusteella tarvetta, koska vastaajista yli 90 prosenttia oli valmis
maksamaan TEL-maksua 20 prosenttia tai enemmänkin vuonna
2010 (ks 18, kuvio 5). Suomessa näihin päiviin asti työtä tekevä
sukupolvi on hoitanut velvollisuutensa vanhemman sukupolven
huolehtimisesta. Kyselyn antamien tulosten perusteella huolenpito
jatkuu myös tulevaisuudessa.

Vastanneiden optimististen odotusten toteutumisessa saattaa
auttaa TEL-rahastojen järkevä sijoitustoiminta. TEL-rahastojen
nousevat tuotot leikkaisivat TEL-maksun korotuspaineet.

TEL-maksuhalukkuuden kysely tehtiin erittäin pienelle ryhmälle,
joka ei anna kattavaa kuvaa koko todellisuudesta. TEL-maksuha-

lukkuudesta ja työeläkejärjestelyjen oikeudenmukaisuudesta pitäisi tehdä laajempi tutkimus, missä otetaan tulevaisuuden maksajien mielipiteet laajemmin huomioon. Ei voida olettaa, että edustuksellisen demokratian kautta tulevat päätökset olisi tehty oikealta pohjalta ilman tulevaisuuden maksajien näkökantoja.

Kyselyn tuloksista pyydettiin kommentteja myös Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja Matti Uimoselta. (Liite 4)

LÄHDELUETTELO

Painetut lähteet

Eläkekomitean mietintö N:o 11 1960, Helsinki.

Pentikäinen, Teivo - Koivusalo, Lauri - Kammonen, Heikki - Lämsä, Simo
1996. Työeläke. 12. uudistettu painos. Suomen vakuutusalan koulutus ja
kustannus Oy. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Työeläkeyhtiöiden sijoitustoiminnan kehittäminen 1996. Työeläkelaitosten
Liitto, Helsinki.

Painamattomat lähteet

Eläketurvakeskuksen tietokannat 1996.

3. Työkyvyttömyyseläkkeeseen liittyvä odotusaika olisi lyhennettävä yhdeksi vuodeksi ja sen asteittainen voimaantulo poistettava.

4. Työkyvyttömyyden käsite olisi määriteltävä samojen periaatteiden mukaisesti, joita on edellytetty noudatettavaksi yksityi-

sissä eläkejärjestelyissä. Jos työkyvyttömyyseläkkeensaajan työkyky palaa ennen eläkeikää, olisi eläke lakkautettava ainakin sellaisissa tapauksissa, joissa eläkkeensaajalle voidaan tarjota hänen aikaisempaa asemaansa vastaavaa työtä. Sen lisäksi olisi järjestettävä eläkkeensaajien valvonta.

Liite n:o 1

Eriävä mielipide

Allekirjoittaneet saavat eriävänä mielipiteenään kunnioittaen esittää seuraavaa.

Voidaan todeta, että kehitys täysin oikein vaatii sosiaalisen turvan lisäämistä yhteiskunnan jäsenille. Erimielisyyttä aiheuttaa vain se, miten nopeasti sosiaalista turvaa voidaan eri maissa lisätä ilman että haitataan taloudellista kehitystä, joka on sosiaalisen turvan lisäämisen välttämätön edellytys. Allekirjoittaneiden käsityksen mukaan maassamme on lyhyessä ajassa sosiaalista lainsäädäntöä kehitetty niin voimakkaasti, ettei vähään aikaan ole taloudellisia edellytyksiä jatkaa toimintaa tällä alalla, vaan olisi odotettava kunnes nähdään, miten talouselämä pystyy yhä kovemmassa taloudellisessa kilpailussa suoriutumaan jo nykyisistäkin sosiaalisista uudistuksista.

Komitea on tehtävänsä mukaisesti tutkinut lähinnä yksityisoikeudellisessa työsuhteessa olevien henkilöiden vanhuus- ja työkyvyttömyysturvan lisäämistä. Huolimatta siitä, että allekirjoittaneiden käsityksen mukaan

komitea on tullut tässä kohdin varsin tyydyttävään tulokseen, olisi komitean kuitenkin pitänyt esittää lopullisena kantanaan, että vanhuus- ja työkyvyttömyysturvan lisääminen pitäisi kohdistua ei vain edellä sanottuun rajoitettuun piiriin, vaan olisi se järjestettävä nykyistä paremmaksi kaikille yhteiskunnan jäsenille. Tällöin olisi ollut kiinnitettävä huomiota siihen, että huomattavasti vaatimattomampikin vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen lisäys olisi kaikkiin piireihin kohdistuvana ollut omansa lisäämään turvallisuuden tunnetta eri yhteiskuntapiireissä.

Allekirjoittaneet katsovat näin ollen, ettei komitean ehdottamana järjestelmä vastaa niitä tarkoituksia, joille vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkekysymyksen järjestäminen tulevaisuudessa tulisi perustua, vaan olisi kehitettävä järjestelmä, joka takaa kaikille sosiaalista turvaa tarvitseville yhteiskunnan jäsenille kohtuullisen, joskin huomattavasti vaatimattomamman vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen kuin mitä komitea ehdottaa.

Helsingissä 28. 6. 1960.

T. Murén.

Nestori Kaasalainen.

Katja Härkönen
Asko Lampsijärvi

TEL-MAKSUHALUKKUUS v. 2010

Hyvä opiskelija !

Kysely on opinnäytetyö SLK:ssa, jonka tavoitteena on kartoittaa tämän päivän nuorten - ensi vuosisadan työikäisten - käsityksiä eläkejärjestelyjen oikeudenmukaisuudesta tulonsiirtona sukupolvien välillä. Lisäksi pyritään selvittämään nuorten maksuhalukkuutta muutenkin murroskautta elävän Suomen oloissa.

Työeläke

Työeläkkeen tehtävä on turvata kohtuullisen kulutustason säilyminen, jonka palkansaaja tai yrittäjä on työssäoloaikanaan työtulojensa perusteella saavuttanut. Nykyisin periaatteessa 40 vuoden työskentely antaa täyden 60 % tasoisen työeläkkeen. Yleinen eläkeikä on nykyisen 65 vuotta. Keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä on tällä hetkellä mediaanilla kuvattuna 60 vuotta.

Ansaintaperiaate

Työn vastikkeena saadusta kokonaisansioista vain osa maksetaan rahapalkkana, ja osa siirtyy ikään kuin jatkopalkkana maksettavaksi myöhemmin eläkkeenä.

Suomen eläkejärjestelmä on osittain rahastoiva, mikä tarkoittaa, että osa työntekijöiden eläkemaksuista on rahastoitu heidän tulevia eläkkeitään varten. Suurin osa eläkkeistä rahoitetaan jakojärjestelmällä (80-90 %). Jakojärjestelmä on järjestelmä, jossa kulloinkin työssäolevat rahoittavat eläkkeellä olevien eläkkeet. Eläkerahastojen tarkoitus on toimia puskurina esim. nopeille väestörakennemuutoksille.

Väestöennusteiden mukaan Suomen väkiluku alkaa pienentyä 2010-luvulla ja eläkeläisten osuus väestöstä kasvaa tuntuvasti. Samanaikaisesti työikäisen väestön osuus laskee. Nykyisin yhtä eläkkeensaajaa kohti on lähes kaksi työssä käyvää henkilöä; tulevaisuudessa tilanne kääntyy likimain päinvastaiseksi. Tämä aiheuttaa TEL-maksuille tuntuvaa korotuspainetta tulevaisuudessa.

TEL-maksu (työeläkemaksu)

TEL-maksu oli vuonna 1995 keskimäärin 20,6% työntekijän ennakonpidätyksen alaisen palkan määrästä. Tästä työntekijän oma maksuosuus oli 4%, joten työnantajan osuudeksi jäi 16,6%. Vuoteen 1993 saakka työnantaja kustansi yksin eläketurvan maksamalla koko vakuutusmaksun. Tuona vuonna maksu sovittiin jaettavaksi siten, että työntekijä maksaa siitä 3 prosenttiyksikön osuuden. Myöhemmät maksunkorotukset sovittiin jaettavaksi tasan työnantajan ja työntekijän kesken.

TEL- maksua käsitellään kyselylomakkeessa työnantajan ja työntekijän TEL-maksujen summana, koska työnantajan kannalta nämä eläkemaksut ovat täysin palkkaan verrattavia tuotantokustannuksia ja työntekijän kannaltakin ne ovat hänen suorittamastaan työstä varsinaisen rahapalkan lisäksi tulevaa vastiketta, joka hänen tulisi ottaa huomioon arvioidessaan kokonaispalkkaetuaan.

TEL-MAKSUHALUKKUUS VUONNA 2010

1 Sukupuoli mies ☐ nainen ☐

2 Ikä _____ vuotta

3 ☐ Opiskelija / työssä samanaikaisesti

☐ Opiskelija / ollut työelämässä

☐ Opiskelija / ei ole ollut työelämässä

4 Kuinka monta prosenttia olet valmis maksamaan vuonna 2010 työeläkemaksua (TEL-maksua) palkastasi yhdessä työnantajan kanssa ? (Vuonna 1995 tämä maksu oli keskimäärin 20,6 %. Lisäselvitys liitteenä.)

a	olen valmis maksamaan TEL-maksua	jolloin eläketaso on -% palkasta ja eläkeikä on 65v	jolloin eläkeikä on -vuotta ja eläketaso on 60 % palkasta	
☐	10 % ---->	24 %	tai .. vuotta	vanhuus-eläkettä ei olisi käytännössä lainkaan vrt. ihmisen elinikä
☐	15 % ---->	36 %	tai .. vuotta	
☐	20 % ---->	48 %	tai 79 vuotta	
☐	25 % ---->	60 %	tai 65 vuotta	
☐	30 % ---->	72 %	tai 60 vuotta	
☐	35 % ---->	84 %	tai 57 vuotta	
☐	40 % ---->	95 %	tai 55 vuotta	

b Jos olet valinnut maksuprosenttivaihtoehdoksi 10 - 25 % väliltä niin onko mielestäsi parempi leikata eläkkeitä vai nostaa eläkeikää ?

☐ leikataan eläkkeitä

☐ nostetaan eläkeikää

5 Mikä on mielestäsi oikea täysimääräinen työeläkeprosentti ? (nykyisin 60 % palkastasi) _____ %

Kommenttisi asiaan liittyen

Kiitos Sinulle !

Katja Härkönen
Asko Lampsijärvi

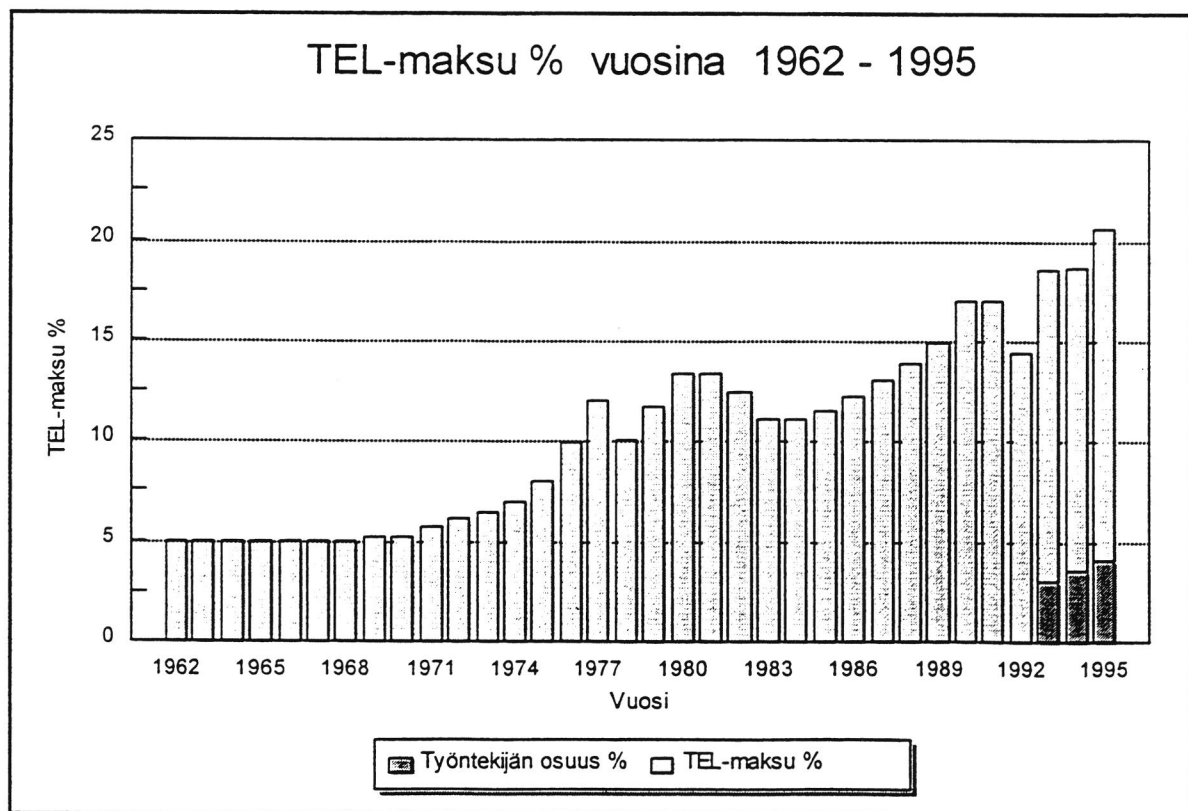

LIITE

Kyselylomakkeen kohdan 4 a lisäselvitys

- kun valitset haluamasi maksuprosentin näet viereisistä sarakkeista maksuprosentin vaikutuksen vuonna 2010 (eläketason muutos tai eläkeiän muutos)
- valitsemasi prosenttiluku koostuu työntekijän ja työnantajan TEL-maksujen summasta
- viereisten sarakkeiden luvut ovat Eläketurvakeskuksen suunnitteluosaston laskelmia vuoden 2010 tilanteesta, jos kansantalouden kehitys jatkuu 2% vuotuisella kasvulla

Työeläkemaksun kehitys vuosina 1962 - 1995

**Kyselylomakkeissa olleet kommentit sukupuolen mukaan ikäluokittain
(kommentit on kirjoitettu alkuperäisessä muodossaan)**

Naiset 20 - 24 v

- 1 Nykyinen eläkeikäraja on mielestäni liian korkea - eläkepäivistä ei ehdi nauttia. Työssäollessa on osittain helpompi pienissä erissä maksaa TEL-maksua hieman nykyistä enemmän, jolloin lopullinen eläkekin on suurempi.
- 2 Eläkkeelle on päästävä aikaisemmin. Sen osoittaa jo eläkeiän suuri ero todelliselle keskimääräiselle eläkkeellesiirtymisiälle. Niiden eläkkeitä ei saa leikata jotka ovat omansa jo maksaneet.
- 3 Kannatan siirtymistä yksityisiin eläkekassoihin --> n. 30 % työeläkeprosentti olisi vain ns. perusturva johon voisi anoa valtiolta avustusta (pätevin syin).
- 4 Nykyinen on ihan hyvä.

Naiset 25 - 29 v

- 5 Maksaisin ihan mitä vain tarvitaan, kun voisi olla varma, että maksaa omaansa ja sen rahan varmasti saisi.
- 6 Kun on tottunut tiettyyn elintasoon niin eläkkeelläkin tarvitsee paljon rahaa vapaa-ajan lisääntyttä matkoihin ym.
- 7 Yksityinen eläkevakuutus tulee varmasti lisääntymään rajusti. Itse esim. haluan suuren eläkkeen ja jäädä eläkkeelle varhain. Työnantajilla ja valtiolla tuskin on tällaista varaa kustantaa, joten olen itse valmis

aloittamaan eläkesäästämisen, kun siihen mm. asuntolainojen maksun jälkeen tulee tilaisuus.

Naiset 30 - 34 v

- 8 Suuresta työttömyydestä johtuen ei työeläkettäkään kerry. Tuntuu ettei tuo 60 % nykyisin tunnu riittävän eläkkeellä oleville menojen maksuun ja elämiseen.
- 9 Mitä jos jokainen säästäisi omalla tyylillään omat eläkevarat ? Pelkkä peruseläke jos sekään tarpeen.
- 10 Vaikea hahmottaa vielä; onko enää vuosien päästä maksajiakaan.
- 11 Nuorille työtä.
- 12 Eläkepäivinäkin pitää olla rahaa elää ja nauttia jäljelläolevista eläkevuosista, sillä työelämä vaati kovan veron ihmisiltä ja eläkeikä saattaa vielä nousta.

Naiset 35 - 40 v

- 13 Valtion viroissakin on eläkeprosentti 63 %.
- 14 Kohta 5) % riippuu laskentatavasta: lasketaanko koko työssäoloajalta tai määrättyltä jaksolta. Kohta 4a) Sijoittamalla 20 % nykyiseen vakuutukseen saattaisi lopputulos olla parempi.

Miehet 20 - 24 v

- 15 Paras tapa hoitaa eläkkeet on yksityiset eläkevakuutukset, jotka tehdään henk.koht. tarpeisiin soveltuviksi.
(lisäksi kommentit kohtaan 4b : leikataan eläkkeitä - uudet eläkkeet ja julkinen osuus alas, nostetaan eläkeikää - n. 65 v on oikeampi kuin nyk. mahdollisuus siirtyä hyvin aikaisin (55)).
- 16 Pitäisi pikkuhiljaa siirtyä vakuutusyhtiöiden eläkesäästämiseen. Eläkettä kertyisi sekä TEL:sta sekä säästämisestä. Noin 50 vuoden aikavälillä.
- 17 Nykyinen systeemi on ihan toimiva.
- 18 Nykyisin ihan hyvä.
- 19 Pienituloisten ihmisten eläke jää pieneksi. Jos työeläke-% on huomattavan pieni.
- 20 Eläkeikää pitää laskea, ei nostaa !
- 21 Mahd. suuri eläke mahd. pienin maksuin.
- 22 Hyvin palkatut saavat joka tapauksessa korkean eläkkeen, joten nyt heikosti palkattuja pitää tukea.
- 23 Yritysten ja palkansaajien yhä kasvava maksutaakka ei ainakaan tue uusien yritysten syntymistä ja houkuttelee lähtemään töihin ulkomaille.

Miehet 25 - 29 v

- 24 Vaikeita kysymyksiä.
- 25 Ratkaisuna; vapaaehtoiset eläkemaksut.
- 26 60 % kohtuu summa: mikäli haluaa enemmän, on oltava valmis maksamaan enemmän maksuja.
- 27 Jokainen saakoon palkkansa täysimääräisenä (-tulovaro) ja harkitkoon itse eläkeiän ja -% tason, sekä minne eläkerahansa sijoittaa. Valtion holhous riittää.
- 28 Aion parantaa omaa eläketurvaa vapaaehtoisella vakuutuksella.

Miehet 30 - 34 v

- 29 Eläkevak.yhtiöt irti tavallisista vakuutusyhtiöistä => tuotot kasvaa.
- 30 Eläkeläisen kulut olemattomia työikäisiin verrattuna, asunnot maksettu, penskat maailmalla.
- 31 Veronäkökantaa ei ole huomioitu lainkaan => jyrkän progressiivinen eläkkeissä nykyisin ! => mikä on nettoeläke ?!
- 32 Kohta 5) 50 %. Tämä turvaa periaatteessa elämisen -> omaehtoiset vakuutukset jos haluaa leveämpää leipää.
- 33 Nykyinen taso on mielestäni sopiva.

Miehet 35 - 40 v

34 Työeläkkeet tulisi olla pienipalkkasilla prosentuaalisesti suurempia.

**Eläketurvakeskuksen toimitusjohtajan Matti Uimosen
kommentit kyselyn tuloksista**

"Kyselyssä paneudutaan työeläkejärjestelmälle tärkeään ja tulevaisuutta ajatellen jopa keskeiseen kysymykseen. Kyselyn piiriin joutuneet ymmärtävät työeläketurvan merkityksen ja ovat halukkaita kantamaan työssäolovuosinaan eläketurvasta aiheutuvan rasituksen. Tulos on eläketurvan uskottavuuden kannalta merkittävä.

Opinnäytetyö osoittaa tekijöiden perehtyneen hyvin kohteeseensa ja sisäistäneen työeläketurvan keskeiset periaatteet."

Matti Uimonen 18.11.1996

PL 11, 00521 HELSINKI
Puh. 90-1511 Fax 90-1512496

PB 11, 00521 Helsingfors

P.O.Box, FIN-00521 Helsinki, Finland,
Tel. +358-0-1511, fax +358-0-151 2496

Eläketurvakeskus on Suomen työeläkejärjestelmän lakisääteinen keskuslaitos. Sen tutkimustoiminta koostuu pääasiassa sosiaaliturvaan ja eläkejärjestelmiin liittyvistä aiheista. Tutkimuksissa pyritään monipuolisesti ottamaan huomioon sosiaalipoliittiset, sosiologiset ja taloudelliset näkökulmat.

Pensionsskyddscentralen är lagstadgat centralorgan för arbetspensionssystemet i Finland. Forskningsverksamheten koncentrerar sig i huvudsak på den sociala tryggheten och på de olika pensionssystemen. Målet för forskningsprojekten är att mångsidigt belysa aspekter inom socialpolitik, sociologi och ekonomi.

The Central Pension Security Institute is the statutory central body of the Finnish employment pension scheme. Its research activities mainly cover the fields of social security and pension schemes. The studies aim to paint a comprehensive picture of the sociopolitical, sociological and financial aspects involved.